

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/106/2016
Identifikačné číslo spisu:	7214226568
Dátum vydania rozhodnutia:	23.03.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7214226568.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobkyne O. P., bývajúcej v Q., Y. XX, zastúpenej JUDr. R. Q., R., advokátkou so sídlom v Košiciach, Štúrova 20, proti žalovanému Y. P., bývajúcemu v Q., Y. XX, zastúpenému JUDr. Petrom Pórom, advokátom so sídlom v Košiciach, Kováčska 32, o rozvod manželstva, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 39C/184/2014, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 18. novembra 2015 sp. zn. 7Co/44/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. mája 2015 č. k. 39C/184/2014-52 manželstvo žalobkyne a žalovaného rozviedol, právo na náhradu trov konania žiadnemu z nich nepriznal a zároveň zaviazal žalovaného zaplatiť na účet súdu prvej inštancie súdny poplatok vo výške 66 eur.

2. Proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie podala žalobkyňa aj žalovaný (do výroku o zaplatení súdneho poplatku) odvolanie. Žalobkyňa navyše podaním z 18. septembra 2015 vzala návrh na rozvod manželstva späť. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na základe týchto podaní rozhodol uznesením z 18. novembra 2015 sp. zn. 7Co/44/2015 tak, že späťvzatie návrhu na rozvod manželstva nepripustil, odvolanie žalobkyne odmietol a potvrdil výrok rozsudku súdu prvej inštancie o povinnosti žalovaného zaplatiť súdny poplatok. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalovaný oznámil na základe výzvy odvolacieho súdu z 23. septembra 2015 podaním z 9. októbra 2015, že so späťvzatím návrhu na rozvod manželstva nesúhlasí a navrhuje, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a odvolanie žalobkyne odmietol. Odvolací súd následne v zmysle § 208 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O. s. p.“ alebo „Občiansky súdny poriadok“) späťvzatie návrhu na začatie konania z dôvodu nesúhlasného stanoviska žalovaného nepripustil a v konaní pokračoval zaoberajúc sa odvolaniami žalobkyne a žalovaného. Odvolanie žalobkyne považoval za podané neoprávnenou osobou [§ 218 ods. 1 písm. b) O. s. p.], nakoľko jej práva neboli rozsudkom súdu prvej inštancie, ktorý v plnom rozsahu vyhovel jej návrhu na rozvod manželstva, dotknuté. Potvrdenie výroku rozsudku o

povinnosti žalovaného zaplatiť súdny poplatok odôvodnil jeho vecnou správnosťou (§ 219 ods. 1 O. s. p.), pretože súd prvej inštancie správne aplikoval § 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. Dovolanie odôvodnila tým, že sa jej postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom [§ 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p.]. Namietala, že odvolací súd porušil ustanovenie § 211 ods. 2 v spojení s ustanovením § 96 O. s. p., ktoré vyjadrovalo jej postavenie ako tzv. dominus litis v tom zmysle, že môže kedykoľvek za konania zobrať svoj návrh späť, a teda procesným úkonom, ktorý je prejavom jej autonómnej vôle, ovplyvňovať priebeh a smerovanie celého súdneho konania. Odvolací súd zároveň pochybil, keď neskúmal existenciu vážnych dôvodov, pre ktoré žalovaný so späťvzatím návrhu na rozvod manželstva nesúhlasil. Napokon, odvolací súd nezohľadnil ani ustanovenie § 96 ods. 3 O. s. p., podľa ktorého nie je nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu účinný, ak dôjde k späťvzatiu návrhu na rozvod. Žiadala preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedol, že v predmetnej veci nie je dovolanie prípustné. Navrhol preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne odmietol.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „C. m. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 395 ods. 1 C. m. p. (podľa ktorého, ak § 396 neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 395 ods. 2 C. m. p. procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného mimosporového poriadku, a to princípu ochrany práv zaručených zákonom tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 1 C. m. p.), a princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 2 ods. 1 C. m. p.).

6. Najvyšší súd ako súd, ktorého funkčná príslušnosť na prejednanie dovolania a rozhodnutie o ňom ostala zachovaná aj po nadobudnutí účinnosti nových kódexov civilného procesného práva (v tejto súv. por. tiež § 10a ods. 1 O. s. p., § 35 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) aj nedostatok osobitnej úpravy v Civilnom mimosporovom poriadku), po zistení, že dovolanie bolo podané včas naň oprávnenou osobou zastúpenou advokátom v súlade s § 429 ods. 1 C. s. p., sa zaoberal prípustnosťou dovolania a dospel k záveru, že ho treba pre neprípustnosť odmietnuť.

7. Dovolaním bolo možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

8. Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu boli upravené v ustanovení § 239 O. s. p. a § 237 O. s. p.

9. V preskúmvanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu. Dovolanie proti uzneseniu bolo prípustné, ak ním bolo napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu [§ 239 ods. 1 písm. a) O. s. p.] alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska [§ 239 ods. 1 písm. b) veta prvá O. s. p.]. Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. bolo dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a) odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b) išlo o uznesenie o priznaní (nepriznaní) účinkov cudziemu rozhodnutiu na území Slovenskej republiky.

10. Dovolanie žalobkyne smeruje proti výroku uznesenia odvolacieho súdu, ktorým tento nepripustil späťvzatie návrhu na začatie konania a ktorým odvolanie odmietol. Rozhodnutie odvolacieho súdu tak nevykazuje znaky žiadneho z uznesení vymenovaných vo vyššie citovanom ustanovení O. s. p., pretože nejde o zmeňujúce uznesenie a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu [§ 239 ods. 2 písm. a) O. s. p.] a nejde ani o prípady prípustnosti dovolania podľa písm. b) ustanovenia § 239 ods. 2 O. s. p. Prípustnosť dovolania preto podľa § 239 O. s. p. neprichádza do úvahy.

11. So zreteľom na žalobkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa najvyšší súd následne zamerail na otázku opodstatnenosti tvrdenia žalobkyne, že v prejednávanej veci jej súdom bola odňatá možnosť pred ním konať [§ 237 ods. 1 písm. f) O. s. p.].

12. Najvyšší súd poukazuje na skutočnosť, že rozhodnutie súdu o rozvode manželstva je konštitutívne. Konštitutívny akt vytvára nový právny stav; v tomto prípade sa mení osobný stav účastníkov, ktorý pôsobí nielen voči tretím osobám, ale aj voči súdom (§ 159 ods. 2 O. s. p.), pričom jeho účinky vznikajú právoplatnosťou rozhodnutia, t. j. ex nunc. Kľúčovou zložkou konštitutívnych rozhodnutí je právna istota. Princíp právnej istoty musí byť v týchto veciach preferovaný, aby nenastal stav, kedy prípadným "obnovením (oživením) manželstva", ako dôsledku zrušenia právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo ukončené rozvodové konanie a manželstvo právoplatne rozvedené, nevytvorila situácia nezlučiteľná so stavom, ktorý sa medzitým mohol vytvoriť (napr. mohlo dôjsť k uzavretiu nového manželstva a pod.). Podľa názoru odvolacieho súdu znenie ustanovenia § 237 ods. 1 O. s. p. nemožno vykladať len doslovne, ale tiež historicky; ani pred rokom 1992 nebola prípustná sťažnosť pre porušenie zákona proti rozsudku, ktorým bolo vyslovené, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu ešte pred 1. júlom 2016 dospela preto k záveru, že rámec daný ustanoveniami § 238 ods. 4 O. s. p. a § 239 ods. 3 O. s. p. v rozvodových veciach, kde manželstvo bolo právoplatne rozvedené, vylučuje prípustnosť dovolania z dôvodov uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p. (porovnaj R 59/2005, II. ÚS 398/08). Musí tu totiž prevážiť všeobecný záujem na zachovaní stavu právnej istoty a nemeniteľnosti rozhodnutí, po ktorých by mohlo dôjsť k vzniku nových rodinných vzťahov, a ktoré by sa potom mohli dotknúť tretích osôb, prípadne aj maloletých detí. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade, kedy rozvodové konanie bolo ukončené a manželstvo účastníkov právoplatne rozvedené, ani prípadná vada zmätočnosti podľa § 237 ods. 1 O. s. p. nezakladá prípustnosť dovolania. Správnosť tohto záveru potvrdzuje aj súčasné znenie § 76 C. m. p., podľa ktorého dovolanie (okrem iného) nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza.

13. Navyše treba uviesť, že námietky žalobkyne uvedené v dovolaní by neboli spôsobilé založiť prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p.

14. Pod odňatím možnosti konať pred súdom bolo treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožnila realizácia konkrétnych procesných práv, ktoré by inak mohol pred súdom uplatniť, a z ktorých bol v dôsledku postupu súdu vylúčený. Vo všeobecnosti pôjde najmä o situácie, kedy súd v rozpore so zákonom neumožnil účastníkovi konania niečo vykonať, keď nesprávne odmietol podanie účastníka konania, hoci na to neboli splnené podmienky alebo konanie nesprávne zastavil.

15. Podľa § 96 ods. 2 O. s. p. platilo, že súd konanie nezastavil, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasil; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračoval v konaní.

16. Podľa § 96 ods. 3 O. s. p. platilo, že nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nebol účinný, ak došlo k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak išlo o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je. V takomto prípade súd rozhodol o zastavení konania do 30 dní od späťvzatia návrhu.

17. Podľa § 208 O. s. p. platilo, že ak bol návrh na začatie konania vzatý späť, keď už rozhodol súd prvého stupňa, ale jeho rozhodnutie nebolo dosiaľ právoplatné, odvolací súd rozhodol o pripustení späťvzatia. Súd späťvzatie nepripustil, ak druhý účastník s tým nesúhlasil. Ak späťvzatie pripustil, odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a konanie zastavil.

18. Dovolací súd už v minulosti skonštatoval, že späťvzatie návrhu na začatie konania je dispozitívnym úkonom žalobcu, ktorý môže urobiť aj po rozhodnutí súdu prvého stupňa až do doby, pokiaľ rozhodnutie nenadobudne právoplatnosť. Ak žalobca vzal návrh na začatie konania pred rozhodnutím súdu prvého stupňa, súd musel zistiť stanovisko žalovaného k späťvzatiu návrhu (s výnimkami uvedenými v § 96 ods. 3 O. s. p.) a posúdiť vážnosť dôvodu nesúhlasu žalovaného so späťvzatím návrhu a podľa tohto posúdenia súd konanie zastavil alebo nezastavil. Iná situácia je však v prípade, ak žalobca vzal návrh na začatie konania späť potom, čo už rozhodol súd prvého stupňa a jeho rozhodnutie nie je právoplatné. V takomto prípade o späťvzatiu návrhu na začatie konania rozhodoval odvolací súd a jeho rozhodnutie bolo závislé od stanoviska žalovaného k späťvzatiu návrhu. Ak žalovaný so späťvzatím návrhu súhlasil, odvolací súd späťvzatie návrhu pripustil, zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a konanie zastavil. Ak však žalovaný vyslovil so späťvzatím návrhu nesúhlas, odvolací súd musel pokračovať v konaní, pričom podmienkou nesúhlasu nebolo uvedenie jeho dôvodov (R 49/2013).

19. Z ustanovenia § 208 O. s. p. tak vyplýva, že žalovaný nemusí svoj nesúhlas so späťvzatím návrhu odôvodňovať a už vôbec v ňom nemusí uvádzať "vážne dôvody" svojho nesúhlasu s úkonom, ktorým žalobca vzal svoj návrh späť (pozri aj 5 Cdo 222/2010). Ak žalovaný vyslovil svoj (čo aj bližšie neodôvodňovaný) nesúhlas, odvolací súd nemá inú možnosť a musí v konaní pokračovať. Vzťah § 208 O. s. p. a § 96 O. s. p. je vzťahom osobitného a všeobecného, kedy má prednosť aplikácia osobitného ustanovenia (lex specialis derogat legi generali) bez možnosti aplikácie všeobecného ustanovenia § 96, a to aj napriek ustanoveniu § 211 ods. 2 O. s. p.

20. V danom prípade bol návrh na začatie konania vzatý späť, keď už rozhodol súd prvej inštancie, ale jeho rozhodnutie ešte nenadobudlo právoplatnosť. Odvolací súd vyzval žalovaného, aby sa vyjadril, či so späťvzatím súhlasí alebo nesúhlasí. Žalovaný procesným úkonom doručeným odvolaciemu súdu 13. októbra 2015 vyjadril so späťvzatím návrhu nesúhlas. Odvolací súd preto správne v súlade s § 208 O. s. p. späťvzatie návrhu na začatie konania nepripustil a v konaní pokračoval bez toho, aby zisťoval vážnosť dôvodov na strane žalovaného a správne odvolanie žalobkyne podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p. odmietol.

21. So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že v preskúmvanej veci dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu nie je prípustné podľa § 239 O. s. p., a neboli zistené ani podmienky prípustnosti podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Najvyšší súd preto dovolanie žalobkyne ako neprípustné odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p. bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

22. Najvyšší súd o náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 C. m. p. v spojení s § 453 ods. 1 C. s. p. a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.